

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Сумська філія
Кафедра соціально-економічних дисциплін

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист»
обов'язкових компонент
освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти

262 Правоохоронна діяльність (правоохоронна діяльність)

за темою – «Державний нагляд і громадський контроль
за станом охорони праці»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 14.08.2024 № 8

СХВАЛЕНО

Вченою радою Сумської філії
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 08.07.2024 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та
соціально- економічних дисциплін
Протокол від 13.08.2024 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри соціально-економічних дисциплін Протокол
від 25.06.2024 № 23

Розробник:

Завідувач кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії ХНУВС,
кандидат економічних наук, доцент Лук'янихіна О.А.

Рецензенти:

1. Заступник директора Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент Ващенко С.С.
2. Декан факультету технічних систем та енергоефективних технологій Сумського державного університету, кандидат технічних наук, професор Гусак О.Г.

План лекції

1. Органи державного нагляду за охороною праці та їх повноваження.
2. Служби державного нагляду за охороною праці системи національної поліції.
3. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.

Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні ресурси в Інтернеті

Нормативна література

1. Кодекс Законів про працю України від 10 грудня 1971 року №332-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
2. Кодекс Цивільного захисту України від 02 жовтня 2012 року №5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992р. №2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
4. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 року №4004-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>.
5. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 року №1105 – XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>.
6. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 року №580-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
7. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від 05.04.2007 року №877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16>.
8. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 року №2694-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>.

Основна

1. Кулешов М.М., Садковий В.П., Тютюнник В.В. Державна система цивільного захисту: навч. посіб. Х.: НУЦЗУ, 2020. 232 с. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/11264/1/%d0%94%d0%b5%d1%80%d0%b6%d0%b0%d0%b2%d0%bd%d0%b0%20%d1%81%d0%b8%d1%81%d1%82%20%d0%a6%d0%97%20%28%d0%9a%d1%83%d0%bb%d0%b5%d1%88%d0%be%d0%b2%29.pdf>.
2. Варивода К.С., Горденко С.І. Цивільний захист : підручник. Переяслав (Київ. обл.): Домбровська Я.М., 2020. 596 с. URL:

http://ephsheir.uhsp.edu.ua/bitstream/handle/8989898989/4978/Pidruchnyk_TsZ.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

3. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В.В. Сокурєнко, О.М. Бандурка, С.М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В.В. Сокурєнко ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с. URL: https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10837/Bezpeka%20zhyttiediialnosti%20ta%20okhorona%20pratsi%20_pidruchnyk_Sokurenko_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

4. Охорона праці в галузі та цивільний захист : навчальний посібник / [В.М. Курєпін, К.М. Горбунова, В.М. Курєпін та ін.]. Миколаїв : МНАУ, 2020. 236 с. URL: http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8596/1/Okhorona_pratsi_v_hалузи_ta_tsyvilnyi_zakhyst.pdf.

5. Трудове право України : підручник / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; [С.М. Бортник, К.Ю. Мельник, Л.В. Могілевський та ін.]. Харків, 2019. 408 с. URL: https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6107/Trudove%20pravo%20Ukrainy_pidruchnyk_HNUVS_2019.pdf?sequence=5&isAllowed=y.

6. Пожарова О.В. Охорона праці : навчальний посібник. Одеса. 2022. 86 с. URL: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/18442/%d0%9f%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b1%d0%bd%d0%b8%d0%ba_%d0%9e%d1%85%d0%be%d1%80%d0%be%d0%bd%d0%b0%20%d0%bf%d1%80%d0%b0%d1%86%d1%96_2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

7. Забезпечення охорони праці та особистої безпеки в Національній поліції України : навч. посібник [кол. авт. ; за заг. ред. д.б.н., проф. Грибана В.Г., к.ю.н. Глуховері В.А.] Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 212 с. URL: <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/599/1/%D0%9F%D0%BE%1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9E%D0%9F%20%D1%82%D0%B0%20%D0%9E%D0%91%D0%9F%D0%9D%D0%9F.pdf>.

1. Охорона праці та цивільний захист: підручник / за ред. О.Г. Левченка. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2019. 420 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/26895/1/OP_ta_TsZ_pidruchnyk.pdf.

2. Охорона праці в галузі: навч. посіб. / П.С. Атаманчук, В.В. Мендерецький, О.П. Панчук, Р.М. Білий. К.: ЦУЛ, 2017. 322 с. URL: https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/07/Atamanchuk-P.-S.-ta-inshi_Ohorona-pratsi-v-galuzi.pdf.

3. Безпека людини у сучасних умовах: монографія / В.В. Березуцький, Н.Л. Березуцька, А.О. Богодист та ін.; за заг. ред. проф. В.В. Березуцького. Харків: ФОП Мезіна В.В., 2018. 208 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI->

4. Грибан В., Негодченко О. Охорона праці. К.: Центр навчальної літератури, 2017. 280 с.

Додаткова

8. Атаманчук П. Основи охорони праці: навч. посіб. / П.С. Атаманчук – К.: Центр навчальної літератури, 2017. – 224 с.

9. Липинський В. Правове забезпечення пожежної безпеки в Україні / В. Липинський. – К.: Центр навчальної літератури, 2017. – 184 с.

10. НПАОП 0.00-4.03-04 «Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці України від 08.06.2004 р. №151.

11. НПАОП 0.00-4.09-07 «Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55.

12. НПАОП 0.00-4.11-07 «Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56.

13. НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15.

14. НПАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.98 р. № 9.

15. НПАОП 0.00-4.21-04 «Типове положення про службу охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255.

16. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 №1112 «Деякі питання розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві».

17. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2003 р. №994 «Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат».

18. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду

07.02.2008.

Інформаційні ресурси

1. <http://gnmc.kiev.ua> – Офіційний сайт Державного підприємства Головний навчально-методичний центр Держпраці.
2. <http://www.mon.gov.ua> – Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.
3. <http://www.dsns.gov.ua> – Офіційний сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій.
4. <http://rada.gov.ua> – Офіційний веб-портал Верховної Ради України.
5. <http://www.nau.ua> – Інформаційно-пошукова правова система "Нормативні акти України (НАУ)".

1. Органи державного нагляду за охороною праці та їх повноваження

Державний нагляд за додержанням законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці здійснюють:

- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці;
- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ядерної та радіаційної безпеки;
- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства у сферах пожежної і техногенної безпеки;
- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Органи державного нагляду за охороною праці не залежать від будь-яких господарських органів, суб'єктів підприємництва, об'єднань громадян, політичних формувань, місцевих державних адміністрацій і органів місцевого самоврядування, їм не підзвітні і не підконтрольні.

Діяльність органів державного нагляду за охороною праці регулюється законами України «Про охорону праці», «Про використання ядерної енергії і радіаційну безпеку», «Про пожежну безпеку», «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», іншими нормативно-правовими актами та положеннями про ці органи, що затверджуються Президентом України.

Посадові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, мають право:

- безперешкодно відвідувати підконтрольні підприємства (об'єкти), виробництва фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують

найману працю, та здійснювати в присутності роботодавця або його представника перевірку додержання законодавства з питань, віднесених до їх компетенції;

- одержувати від роботодавця і посадових осіб письмові чи усні пояснення, висновки експертних обстежень, аудитів, матеріали та інформацію з відповідних питань, звіти про рівень і стан профілактичної роботи, причини порушень законодавства та вжиті заходи щодо їх усунення;

- видавати в установленому порядку роботодавцям, керівникам та іншим посадовим особам юридичних та фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, міністерствам та іншим центральним органам виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевим державним адміністраціям та органам місцевого самоврядування обов'язкові для виконання приписи (розпорядження) про усунення порушень і недоліків в галузі охорони праці, охорони надр, безпечної експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки;

- забороняти, зупиняти, припиняти, обмежувати експлуатацію підприємств, окремих виробництв, цехів, дільниць, робочих місць, будівель, споруд, приміщень, випуск та експлуатацію машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів праці, виконання певних робіт, застосування нових небезпечних речовин, реалізацію продукції, а також скасовувати або припиняти дію виданих ними дозволів і ліцензій до усунення порушень, які створюють загрозу життю працюючих;

- притягати до адміністративної відповідальності працівників, винних у порушенні законодавства про охорону праці;

- надсилати роботодавцям подання про невідповідність окремих посадових осіб займаній посаді, передавати матеріали відповідним органам для притягнення цих осіб до відповідальності згідно із законом.

Рішення посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, за необхідності обґрунтовуються результатами роботи та висновками експертно-технічних центрів, дослідних, випробувальних лабораторій та інших підрозділів (груп) технічної підтримки, що функціонують у складі органів державного нагляду за охороною праці відповідно до завдань інспекційної служби або створюються і діють згідно із законодавством як незалежні експертні організації. Наукова підтримка наглядової діяльності здійснюється відповідними науково-дослідними установами.

Посадові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, є державними службовцями, і на них поширюється дія Закону України «Про державну службу». Вони несуть відповідальність згідно із законом за виконання покладених на них обов'язків.

Посадові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, мають право носити формений одяг, зразки якого затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Посадовим особам центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, держава гарантує соціальний захист.

Працівники правоохоронних органів надають допомогу посадовим особам органів державного нагляду у виконанні ними службових обов'язків та вживають заходів щодо припинення незаконних дій осіб, які перешкоджають виконувати ці обов'язки, вдаються до погроз, шантажу, нанесення тілесних ушкоджень посадовим особам органів державного нагляду або членам їх сімей, завдають шкоди їх майну.

За особами, які звільнені з посад в органах державного нагляду за віком або через хворобу чи каліцтво, а також за членами сім'ї або утриманцями загиблої під час виконання службових обов'язків посадової особи зберігається право на пільги згідно з законодавством.

Пенсійне забезпечення посадових осіб органів державного нагляду здійснюється згідно з законодавством за рахунок держави.

2. Служби державного нагляду за охороною праці системи національної поліції

2.1. Порядок здійснення Державного нагляду за охороною праці на об'єктах МВС

Між МВС України і Державною службою з питань праці діє Угода, згідно з якою Держпраці здійснює нагляд за охороною праці на об'єктах Міністерства внутрішніх справ, де застосовується праця осіб, які працюють за трудовими договорами (на підприємствах, в установах, організаціях Національної поліції та у військових частинах Національної гвардії).

Перелік таких підрозділів надається територіальним управлінням Держпраці згідно з діючим режимом секретності начальниками ГУ НП України в областях. У підрозділах Національної поліції, де працюють особи за трудовими договорами, Держпраці забезпечує нагляд за:

- дотриманням у процесі трудової діяльності вимог законодавчих та інших нормативних актів, які регламентують безпеку і гігієну праці та стан виробничого середовища;
- технічним станом і відповідністю вимогам нормативних актів про охорону праці діючих технологій, обладнання, машин, механізмів, транспортних засобів, устаткування;
- експлуатацією житлово-комунального і побутового господарства, систем тепло- та водопостачання і водовідведення будівель;

- своєчасним забезпеченням працівників спецодягом та іншими засобами індивідуального захисту й утримання їх відповідно до чинних нормативних актів;

- роботою служб або підрозділів охорони праці щодо створення безпечних і нешкідливих умов праці;

- відповідністю вимогам нормативних актів порядку і строків перевірки знань з охорони праці у членів постійно діючих комісій Національної поліції.

Держпраці очолює проведення спеціального розслідування групових нещасних випадків зі смертельними наслідками, що сталися з особами, які працюють за трудовими договорами.

Згідно з угодою, МВС України забезпечує на своїх об'єктах, де працюють особи за трудовими договорами, додержання вимог Закону України «Про охорону праці», створення безпечних умов праці, відшкодування шкоди, заподіяної працівникам ушкодженням здоров'я під час виконання ними трудових обов'язків, розробку комплексних програм щодо поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища і узгодження їх з органами Держпраці.

На Міністерство покладено також експертизу проектів виробничих об'єктів, де можливе використання праці осіб, з якими укладено трудові договори, розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій, що сталися в Національній поліції з названими особами, а також проведення аналізу травматизму, подання звітів про стан умов праці, пільги та компенсації за роботу в несприятливих умовах та про травматизм на виробництві за затвердженими Міністерством статистики формами.

МВС розробляє і погоджує з Держпраці відомчі нормативні акти про охорону праці, які застосовуються на об'єктах, де працюють особи за трудовими договорами.

Приписи посадових осіб органів Держпраці щодо усунення порушень та недоліків з питань охорони праці на об'єктах МВС є обов'язковими до виконання.

2.2. Завдання та функції служби державного нагляду за охороною праці системи МВС

На службу державного нагляду за охороною праці МВС України покладено такі завдання:

- 1) комплексне управління охороною праці в системі МВС України;
- 2) організація і здійснення державного нагляду в системі МВС України. Це, зокрема, дотримання вимог щодо безпечного ведення робіт під час виготовлення, ремонту, монтажу та експлуатації устаткування в підрозділах, додержання вимог законодавчих і нормативних актів щодо безпеки, гігієни праці, виробничої санітарії під час виконання робіт персоналом підрозділів Національної поліції;

3) організація і здійснення внутрішньовідомчого контролю за дотриманням вимог охорони праці особами, що працюють за трудовими договорами (контрактами) в підрозділах Національної поліції.

Для вирішення поставлених завдань підрозділи служби державного нагляду, згідно з Положенням, наділяються такими функціями:

– *Відділ:*

1) опрацьовує ефективну цілісну систему управління охороною праці в підрозділах Національної поліції у взаємодії з Держпраці та його територіальними органами;

2) координує та контролює роботу служб охорони праці підрозділів Національної поліції та здійснює методичне керівництво цими службами;

3) організовує і здійснює внутрішньовідомчий контроль за дотриманням вимог охорони праці особами, що працюють за трудовими договорами (контрактами) в підрозділах Національної поліції;

4) здійснює державний технічний нагляд та контроль за допуском до роботи у встановленому порядку посадових осіб і спеціалістів підконтрольних об'єктів, за діяльністю постійно діючих екзаменаційних комісій підрозділів Національної поліції з перевірки знань посадових осіб і спеціалістів з техніки безпеки та охорони праці;

5) аналізує причини та здійснює контроль за реалізацією заходів з профілактики аварій, виробничого травматизму, професійних захворювань;

6) погоджує програми навчання за курсами «Безпека життєдіяльності», «Основи охорони праці», «Охорона праці в галузі», що викладаються в навчальних закладах системи МВС України;

7) бере участь у роботі постійно діючих екзаменаційних комісій з перевірки знань щодо аварій та нещасних випадків, у розгляді питань, що дають право на пільги і компенсації персоналу згідно з чинним законодавством, у роботі приймальних комісій з питань прийняття в експлуатацію нових і реконструйованих об'єктів будь-якого призначення, у розгляді технічних завдань та умов щодо виготовлення нової техніки спеціального і військового призначення, засобів індивідуального захисту за замовленням МВС України, а також у роботі комісій з приймання дослідних зразків цієї техніки та засобів індивідуального захисту;

8) розробляє проекти наказів, інформаційних листів, методичних вказівок, відомчих нормативних актів з питань державного технічного нагляду, інспекторської діяльності, умов експлуатації та утримання у справному стані підконтрольних об'єктів;

9) надає допомогу підрозділам Національної поліції у пропаганді безпечних і нешкідливих умов праці та використанні вітчизняного і закордонного досвіду з цих питань, забезпеченні працюючих правилами, стандартами, нормами, положеннями, інструкціями та іншими нормативними актами, у проведенні

атестації робочих місць;

10) контролює дотримання чинного законодавства, нормативних актів з охорони праці у підрозділах Національної поліції, відповідність вимогам нормативних актів з техніки безпеки стану техніки, технологічних процесів, засобів захисту працюючих, своєчасне проведення навчання та інструктажів, перевірку знань з охорони праці;

11) розглядає звіти про діяльність підпорядкованих служб державного нагляду за охороною праці системи МВС України, оцінює їх роботу та погоджує річні плани роботи на наступний рік.

– *Інспекція:*

1) організовує та проводить державний технічний нагляд, державний нагляд та внутрішньовідомчий контроль за станом охорони праці в межах своєї компетенції, а за погодженням з Відділом – забезпечує взаємодію з Держпраці України чи його територіальними органами, з аварійно-рятувальними формуваннями;

2) розглядає технічну документацію підконтрольних об'єктів на відповідність чинним нормативним актам перед поданням їх до Відділу;

3) надає до Відділу інформацію про аварії і нещасні випадки, що сталися на підконтрольних об'єктах, проводить у встановленому порядку розслідування аварій та нещасних випадків, аналізує причини аварійності та виробничого травматизму і контролює виконання заходів щодо їх попередження;

4) подає до Відділу для погодження річні плани роботи і звіти про роботу;

5) бере участь у роботі постійно діючих екзаменаційних комісіях МВС з перевірки знань посадових осіб і спеціалістів, які мають відношення до проектування, виготовлення, ремонту, монтажу та експлуатації підконтрольних об'єктів, а також кваліфікаційних комісій з атестації персоналу, який обслуговує підконтрольні об'єкти;

6) надає методичну допомогу галузевим службам МВС з питань організації технічного нагляду, утримання та експлуатації підконтрольних об'єктів, а також перевіряє ці служби з організації роботи щодо охорони праці;

7) розробляє рекомендації, спрямовані на підвищення рівня безпеки, гігієни праці виробничого середовища в підрозділах МВС;

8) організовує навчання працівників служб охорони праці підрозділів МВС;

9) проводить реєстрацію вантажних та інших технологічних транспортних засобів, що не підлягають експлуатації на вулично-шляховій мережі загального користування, а також здійснює контроль за їх технічним станом.

2.3. Права й обов'язки інспекторів служби державного нагляду за охороною праці системи МВС

Інспектори служби державного нагляду за охороною праці системи МВС мають право:

1) представляти МВС, ГУ НП України в державних та громадських

установах під час розгляду питань державного нагляду за охороною праці;

2) безперешкодно в будь-який час відвідувати виробничі об'єкти, структурні підрозділи органів внутрішніх справ для перевірки дотримання законодавства про охорону праці, одержувати від посадових осіб підрозділів Національної поліції необхідні пояснення, матеріали та інформацію з цих питань;

3) зупиняти експлуатацію підконтрольних об'єктів виробництв, дільниць, машин, устаткування та інших засобів виробництва з їх одночасним опломбуванням у разі порушень, які створюють загрозу життю або здоров'ю працюючих;

4) перевіряти стан безпеки, гігієни праці виробничого середовища на об'єктах підрозділів Національної поліції, видавати керівникам перевіреного підрозділу обов'язковий для виконання припис;

5) видавати керівникам підрозділів, що здійснюють проектування, виготовлення, ремонт та монтаж підконтрольних об'єктів, обов'язкові для виконання приписи щодо усунення конструктивних недоліків у виготовленні, ремонті та монтажі устаткування, що знижують безпеку його експлуатації, і контролювати виконання цих приписів;

6) призначати у необхідних випадках проведення технічної експертизи підконтрольних об'єктів із залученням спеціальних організацій, а також брати участь у підготовці висновків за матеріалами експертизи;

7) вимагати від керівників підрозділів Національної поліції відсторонення від роботи працівників, які не пройшли необхідного медичного огляду, навчання, інструктажу, перевірки знань з охорони праці, не мають допуску до відповідних робіт або порушують нормативні акти про охорону праці;

8) вносити керівникам підрозділів Національної поліції пропозиції про притягнення до відповідальності, усунення від виконання службових обов'язків, а у разі необхідності – про звільнення в установленому порядку з посади працівників, які порушують вимоги охорони праці; порушувати клопотання про заохочення працівників, які беруть участь у підвищенні рівня безпеки праці та поліпшенні її умов.

Працівники служб державного нагляду за охороною праці системи МВС зобов'язані приймати рішення згідно з вимогами чинного законодавства з охорони праці, належним чином виконувати свої функціональні обов'язки.

Вони несуть персональну відповідальність за достовірність і своєчасність звітів з охорони праці та якість проведення розслідування нещасних випадків (у тому числі поранень), професійних захворювань, аварій.

3. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці

Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці здійснюють професійні спілки, їх об'єднання в особі своїх виборних органів і представників.

Професійні спілки здійснюють громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці, створенням безпечних і нешкідливих умов праці, належних виробничих та санітарно-побутових умов, забезпеченням працівників спецодягом, спецвзуттям, іншими засобами індивідуального та колективного захисту. У разі загрози життю або здоров'ю працівників професійні спілки мають право вимагати від роботодавця негайного припинення робіт на робочих місцях, виробничих дільницях, у цехах та інших структурних підрозділах або на підприємствах чи виробництвах фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, в цілому на період, необхідний для усунення загрози життю або здоров'ю працівників.

Професійні спілки також мають право на проведення незалежної експертизи умов праці, а також об'єктів виробничого призначення, що проектуються, будуються чи експлуатуються, на відповідність їх нормативно-правовим актам про охорону праці, брати участь у розслідуванні причин нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві та надавати свої висновки про них, вносити роботодавцям, державним органам управління і нагляду подання з питань охорони праці та одержувати від них аргументовану відповідь.

У разі відсутності професійної спілки на підприємстві громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці здійснює уповноважена найманими працівниками особа.

Надати право технічній інспекції профспілок галузевого рівня, що здійснює контроль за дотриманням умов праці та техніки безпеки працівників, зазначених у статті 1 «Закону України «Про підвищення престижності шахтарської праці», зупиняти ведення робіт на підприємстві у разі грубих порушень правил техніки безпеки та охорони праці.

Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці мають право безперешкодно перевіряти на підприємствах виконання вимог щодо охорони праці і вносити обов'язкові для розгляду роботодавцем пропозиції про усунення виявлених порушень нормативно-правових актів з безпеки і гігієни праці.

Для виконання цих обов'язків роботодавець за свій рахунок організовує навчання, забезпечує необхідними засобами і звільняє уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці від роботи на передбачений колективним договором строк із збереженням за ними середнього заробітку.

Не можуть бути ущемлені будь-які законні інтереси працівників у зв'язку з виконанням ними обов'язків уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці. Їх звільнення або притягнення до дисциплінарної чи матеріальної відповідальності здійснюється лише за згодою найманих працівників у порядку, визначеному колективним договором.

Якщо уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці вважають, що профілактичні заходи, вжиті роботодавцем, є недостатніми, вони можуть звернутися за допомогою до органу державного нагляду за охороною праці. Вони також мають право брати участь і вносити відповідні пропозиції під час інспекційних перевірок підприємств чи виробництв фізичних осіб, які відповідно до законодавства використовують найману працю, цими органами.

Уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці діють відповідно до типового положення, що затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони праці.